

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
І ЗМІСТУ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ім. В.М.КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ**

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ КУП НАНУ**

**МАТЕРІАЛИ
V Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГУМАНІТАРИСТИКИ:
СВІТОГЛЯДНІ ПОШУКИ, КОМУНІКАТИВНІ
ТА ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ»**

10 грудня 2015 р.

**Рівне
2015**

УДК 141 (082)

ББК 87 В 7

С 91

**Затверджено до друку Вченою радою
Київського університету права НАН України**
(Протокол №3 від 11 грудня 2015 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **Ю.С.Шемшученко**, академік НАН України;
Ю.Л.Бошицький, кандидат юридичних наук, професор;
О.В.Чернецька, кандидат юридичних наук, доцент;
А.Є.Залужна, доктор філософських наук, професор;
С.Я.Українець, кандидат філософських наук;
О.О.Дацюк, кандидат філологічних наук;
Т.О.Артерчук, кандидат педагогічних наук.

ISBN 978-617-601-110-1

© Київський університет права
НАН України, 2015

ЗМІСТ

Бошицький Ю.Л. Вступне слово	10
------------------------------------	----

РОЗДІЛ 1

Світоглядні орієнтири сучасного соціокультурного простору, їх трансформація та вибір

Ковальчук Н.Д. Універсалії української культури.....	11
Галич О.А. Художня біографія в історичному розвитку.....	13
Горбань О.В. Трансформації освіти в сучасному соціокультурному просторі	15
Кириленко О.М. Дослідження майбутнього: мета, напрями та проблеми методології	17
Висоцька О.Є. Соціокультурний контекст медіекратизації українського суспільства: феномен громадянської журналістики	21
Гулай В.В. Теоретико-методологічні проблеми адекватного відображення політичної мімікрії у політико-культурному просторі	23
Галич В.М. Соціально-комунікативна рецепція публіцистики Віталія Бендера	25
Кодьєва О.П., Мінич Л.Г. Чи є майбутнє у мистецтва без принципів? (Погляд культуролога).....	28
Arjakovsky A. La crise actuelle des Eglises orthodoxes est une crise d'identité	30
Загрійчук І.Д. Світоглядні функції філософії: що відбувається або куди рухатись?	34
Бойко О.П. Цивілізаційний архетип як основа існування цивілізації	36
Ємельянова Ю.П. Провінційність у структурі світоглядних орієнтирів українського суспільства як колективного суб'єкта	38
Висоцький О.Ю. Комунікативні технології політичної пропаганди	40
Симоненко Л.О. Українська термінологія в соціоосвітньому і науковому просторі (друга половина XIX – початок XX ст.)	43
Кир'янчук Б.М. Епістолярна спадщина Б. Шульца: герменевтичний аспект	46

РОЗДІЛ 1

СВІТОГЛЯДНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ, ЇХ ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ВИБІР

Н. Д. КОВАЛЬЧУК,
*доктор філософських наук,
професор кафедри філософії
Київського університету
імені Бориса Грінченка*

УНІВЕРСАЛІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Національне відродження, що зараз переживає Україна, потребує особливого бачення історії та культури не як згадки про минуле, а як подвигу пробудження того, що дає універсальне буття для нації і тому для всього людства. Нація, на відміну від етносу, характеризується виходом на арену світової історії, здатністю збудження універсуму культури своїми здобутками та досягненнями.

В останні роки з'явилося багато робіт, присвячених аналізу української культури. І.В. Бичко, В. С. Горський, Т. Закидальський видали роботи з питань кордоцентризму. А.М. Колодний, П.Л. Яроцький, О.Н. Саган та інші розробляли проблеми української культури в контексті українознавства. В історичному контексті вагоме значення для дослідження української культури мають роботи М.Ю. Брайчевського, Д.С. Ліхачова, Д.С. Наливайка та ін. Масштабними за значеннями і результатами вивчення історії української філософії є дослідження, які здійснювали А.К. Бичко, І.В. Бичко, С.Б. Кримський, В.Д. Литвинов, В.М. Нічик та ін. Важливою є і теоретична розробка сучасної концепції архетипів українського менталітету, що здійснили С.Б. Кримський та Н.Д. Ковальчук. Але при цьому залишається нерозробленою проблема універсалій української культури. Мається на увазі не зведення національного до універсального, а розкриття національних архетипів у контексті їх національних компонентів. У цьому розумінні універсалії становлять зворотній бік збагачення архетипів національних культур.

Метою цього наукового дослідження є висвітлення універсалій української культури в контексті архетипів української культури. Для досягнення цієї мети потрібно розв'язати наступні завдання. Проаналізувати європейський контекст українського бароко; довести вклад філософської спадщини Сковороди для подолання «космічного песимізму в Європі»; розкрити архетип етичної цінності вільної особистості в контексті європейських цінностей.

Дмитро Чижевський довів, що бароко в Україні виступає як стиль цілої української епохи, який відбиває тип особи, тип культури та своєрідний філософський тип мислення. Тому воно і виявилось спроможним дати відповіді на загальнозначущі питання, що їх поставив розвиток європейського бароко. Відповідно до національних варіантів цього загальноєвропейського художнього напрямку, можна поряд з віртуозністю італійського бароко, драматизмом іспанського, містицизмом німецького, романтизмом французького та метафізичністю англійського відзначити героїко-стоїчний дух українського бароко. Феномен трагедійності у складі барочної свідомості не затьмарив ствердження стоїчного в українському менталітеті.

Одним зі свідчень своєрідності духовного внеску України в культуру епохи бароко є філософія Григорія Сковороди. Космічний песимізм з'являється в європейському менталітеті внаслідок обґрунтування в 17 ст. коперніанської картини світу. Ця картина світу призводить до втрати людиною свого центрального положення у світі, затвердженого антропоцентризмом доби Відродження. У своїй філософській концепції Григорій Сковорода проголошує тезу про те, що людина не може бути центром всесвіту фізичного, але може бути центром всесвіту символічно та духовно. Це дає можливість розглянути людину як окремий центр або центр особливого символічного світопорядку. Продовження цієї тези ми знаходимо в розробці Сковороди проблеми другого духовного народження людини. Відтак проблема людини дістає нового вирішення на шляхах реконструкції універсальної для християнства теми антропоцентризму. І це не випадково, бо антропоцентризм і пов'язана з ним ідея етичної цінності особистості була архетиповою для української культури.

Українська культура належить до так званої кордонної цивілізації, яка виникла в контексті Київської Русі на березі великого степового океану. Вжити в умовах кордонної цивілізації можна було тільки на ґрунті розвитку вільної особистості. Ця стихія вільної особистості жилили і республіку козаків, і вільницю бурсаків, і вдачу мандрівних дяків та приватну ініціативу громадян у містах, яким надано було маґдебурзьке право і незалежний стан жінки як співтовариша у родині – дружини.

Таким чином, розуміння універсалій становить зворотній бік збагачення архетипів української національної культури. Отже, кульмінація національних проблем викликає люмінацію універсальних цінностей.